

57. *Orchis pallens* L.

Nova nahajališča v Zgornjem Posočju
New localities in the Upper Soča Valley

9848/1 (UTM VM1): Slovenija, Zgornje Posočje, Tolmin, Kozlov rob, osojna pobočja proti Zatolminu, 290 m n. m., dolomit z roženci, bukov gozd (*Hacquetio-Fagetum*). Det. I. Dakskobler, 13. 4. 2001, fotografiral B. Čušin, 17. 4. 2001 (popis št. 1 v fitocenološki tabeli).

9848/2 (UTM VM1): Slovenija, Zgornje Posočje, Podzavrtje nad Poljubinjem (vznožje grebena Tolminskega Triglava), 350 m n. m., pobočni gruč, v gozdu belega gabra (*Asperulo-Carpinetum*). Det. G. Podgornik, 17. 4. 2003 (fotografski posnetki) – popis št. 3 v fitocenološki tabeli; Poljubinj, rob pašnika na Pesku, okoli 340 m n. m. Det. G. Podgornik, 17. 4. 2003 in I. Dakskobler, 22. 4. 2003; Žabče, nad Sv. Markom, pobočja proti Parobnici, 460 m n. m., apnenec, pobočni gruč, gozdni sestoj lipovca in belega gabra (*Asperulo-Carpinetum*). Det. I. Dakskobler, 22. 4. 2003 (fotografski posnetki) – popis št. 2 v fitocenološki tabeli.

Bleda kukavica je v Zgornjem Posočju po doslej objavljenih podatkih in našem vedenju zelo redka. To potrjuje tudi karta njene razširjenosti v Sloveniji (JOGAN & al. 2001: 262, RAVNIK 2002: 66). Podobno za zdaj ni podatkov o njenem pojavljanju v sosednjih dolinah Beneške Slovenije (POLDINI 2002: 337). Pogostejša je na Idrijskem, kjer njeno omembo zasledimo že v starejši botanični literaturi, o precej novejših najdbah pa nam je v pismih poročal R. Terpin (8. 9. 2003 in začetek avgusta 2004). Zaradi njene redkosti na Tolminskem tukajšnja nahajališča opisujemo nekoliko bolj podrobno, s prikazom fitocenoza, v katerih uspeva (glej priloženo tabelo). Najprej smo, en sam primer, opazili v bukovem gozdu na osojah Kozlovega roba pri Tolminu. Nahajališče pri Poljubinju je več in tudi število opaženih cvetočih primerkov je precej večje.

Bleda kukavica je submediteransko-predalpska (OBERDORFER 1983: 280) oz. južноеvropska vrsta (AESCHIMANN & al. 2004: 1132). Pogosto uspeva v bukovih in mešanih listnatih gozdovih, zato jo štejejo med diagnostične vrste reda *Fagetalia sylvaticae* Pawlowski in Pawlowski & al. 1928. Raste tudi v travniških združbah (predvsem iz zveze *Bromion erecti* Koch 1926). Splošne ugotovitve o njenih rastiščih in združbenih razmerah veljajo tudi za nova nahajališča v Zgornjem Posočju. Bukov sestoj pod Kozlovim robom uvrščamo v sintakson *Hacquetio-Fagetum* Košir 1962 var. geogr. *Anemone trifolia* Košir 1979, mešane gozdne sestojte na pobočnem gruču nad Poljubinjem in Žabčami (prisojna pobočja Tolminskega Triglava v širšem smislu) pa v drugotno združbo belega gabra in dišeče lakote (*Asperulo-Carpinetum* M. Wraber 1969). Na vznožjih pobočij in na globljih tleh so to potencialno rastišča podgorskega bukovja (*Hacquetio-Fagetum*), na večjih strminah in plitvejših tleh pa navadno potencialna rastišča toploljubnega bukovja (*Ostryo-Fagetum* M. Wraber ex Trinajstić 1972). Zaradi stalnih človekovih vplivov (predvsem sečnje) je razvoj nazaj v bukov gozd na teh rastiščih zelo počasen. Na Pesku pri Poljubinju blede kukavice raste na robu pašnika. To je sušno travišče na plitvih tleh (pobočnem gruču), kjer se zaradi pogoste paše vrstna sestava precej spreminja (evtrofikacija). Na njem smo poleg blede kukavice popisali še vrste *Potentilla micrantha*, *Cruciata glabra*, *Helleborus odoratus*, *Euphorbia cyparissias*, *Galium mollugo* agg., *Taraxacum officinale* agg., *Vinca minor*, *Carex digitata*, *C. alba*, *Fragaria vesca*, *Primula vulgaris*, *Allium carinatum*, *Lathyrus pratensis*, *Symphytum tuberosum*, *Carpinus betulus*, *Ligustrum vulgare*, *Euonymus europaea* idr.

Menimo, da nahajališča blede kukavice v okolici Tolmina zaslužijo ustrezno pozornost, za začetek vsaj vsakoletno spremljanje stanja. V gozdni sestoj bi ji škodili predvsem koreniti posegi (goloseki ali močna redčenja), na travniku pa verjetno bolj kot zaraščanje intenzivna paša.

Literatura:

AESCHIMANN, D., K. LAUBER, D. M. MOSER & J.-P. THEURILLAT, 2004: Flora alpina. Bd. 2: *Gentianaceae*-

- Orchidaceae*. Haupt Verlag, Bern, Stuttgart, Wien, 1188 pp.
- JOGAN, N., T. BAČIČ, B. FRAJMAN, I. LESKOVAR, D. NAGLIČ, A. PODOBNIK, B. ROZMAN, S. STRGULC - KRAJŠEK & B. TRČAK, 2001: Gradivo za Atlas flore Slovenije. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju, 443 pp.
- MARTINČIČ, A., 2003: Seznam listnatih mahov (*Bryopsida*) Slovenije. Hacquetia (Ljubljana) 2 (1): 91–166.
- MARTINČIČ, A., T. WRABER, N. JOGAN, V. RAVNIK, A. PODOBNIK, B. TURK & B. VREŠ, 1999: Mala flora Slovenije. Ključ za določanje praprotnic in semenk. Tehniška založba Slovenije, Ljubljana, 845 pp.
- OBERDORFER, E., 1983: Pflanzensoziologische Exkursionsflora. 5. Aufl. Eugen Ulmer, Stuttgart, 1015 pp.
- POLDINI, L. (s sodelovanjem G. Oriolo & M. Vidali), 2002: Nuovo Atlante corologico delle piante vascolari nel Friuli Venezia Giulia. Regione Autonoma Friuli Venezia Giulia, Azienda Parchi e Foreste Regionali & Università degli Studi di Trieste, Dipartimento di Biologia, Udine, 529 pp.
- RAVNIK, V., 2002: Orhideje Slovenije, Tehniška založba Slovenije, Ljubljana, 192 pp.

Tabela 1: Gozdne združbe z vrsto *Orchis pallens* v Zgornjem Posočju
Table 1: Forest communities with *Orchis pallens* in the Upper Soča Valley
 (Nomenklatura: Martinčič & al. 1999, Martinčič 2003)

Številka popisa (Number of relevé)		1	2	3	
Nadmorska višina v m (Altitude in m)		290	460	340	
Lega (Aspect)		NE	SW	SW	
Nagib v stopinjah (Slope in degrees)		35	30	25	
Matična podlaga (Parent material)		DR	A	Gr	
Tla (Soil)		Re	Re	Re	
Kamnitost v % (Stoniness in %)		20	60	30	
Zastiranje v % (Cover in %):					
Zgornja drevesna plast (Upper tree layer)	E3b	90	90	80	
Spodnja drevesna plast (Lower tree layer)	E3a	10	10	20	
Grmovna plast (Shrub layer)	E2	10	10	5	
Zeliščna plast (Herb layer)	E1	60	60	70	
Mahovna plast (Moss layer)	E0	20	10	20	
Sestoj (Stand):					
Največji prsni premer (Maximum diameter) - cm		45	35	45	
Največja drevesna višina (Maximum height) - m		26	25	25	
Velikost popisne ploskve (Relevé area) - m ²		200	400	400	
Število vrst (Number of species)		87	66	76	
Aremonio-Fagion					Pr.
<i>Geranium nodosum</i>	E1	1	1	1	3
<i>Anemone trifolia</i>	E1	1	+	+	3
<i>Cyclamen purpurascens</i>	E1	+	+	1	3
<i>Hacquetia epipactis</i>	E1	1	.	+	2
<i>Cardamine enneaphyllos</i>	E1	+	.	1	2
<i>Cardamine trifolia</i>	E1	+	.	.	1
<i>Lamium orvala</i>	E1	.	+	.	1
<i>Daphne laureola</i>	E2a	.	.	r	1

Erythronio-Carpinion		1	2	3	Pr
<i>Helleborus odoratus</i>	E1	1	1	1	3
<i>Primula vulgaris</i>	E1	+	1	1	3
<i>Galanthus nivalis</i>	E1	1	.	.	1
<i>Crocus vernus</i> subsp. <i>vernus</i>	E1	+	.	.	1
<i>Ornithogalum pyrenaicum</i>	E1	+	.	.	1
Tilio-Acerion		.	.	.	
<i>Aconitum lycoctonum</i> agg.	E1	1	2	3	3
<i>Ulmus glabra</i>	E3b	.	1	.	1 1
<i>Ulmus glabra</i>	E3a	.	+	.	1
<i>Ulmus glabra</i>	E2b	.	+	.	1 3
<i>Ulmus glabra</i>	E2a	+	.	+	2
<i>Ulmus glabra</i>	E1	.	1	.	1
<i>Acer pseudoplatanus</i>	E3b	.	+	.	1 2
<i>Acer pseudoplatanus</i>	E3a	+	.	.	1
<i>Acer pseudoplatanus</i>	E2b	.	.	+	1 2
<i>Acer pseudoplatanus</i>	E2a	+	.	.	1
<i>Acer pseudoplatanus</i>	E1	+	+	.	2
<i>Acer platanoides</i>	E3b	.	r	.	1
<i>Acer platanoides</i>	E2a	+	.	.	1
<i>Acer platanoides</i>	E1	.	+	.	1
<i>Aruncus dioicus</i>	E1	+	.	.	1
<i>Geranium robertianum</i>	E1	.	r	.	1
<i>Arum maculatum</i>	E1	.	.	+	1
Fagetalia sylvaticae		.	.	.	
<i>Fraxinus excelsior</i>	E3b	+	+	1	3
<i>Fraxinus excelsior</i>	E2a	.	+	.	1
<i>Fraxinus excelsior</i>	E1	1	1	1	3
<i>Asarum europaeum</i> subsp. <i>caucasicum</i>	E1	+	1	1	3
<i>Galeobdolon flavidum</i>	E1	+	1	1	3
<i>Lathyrus vernus</i>	E1	1	+	+	3
<i>Cardamine bulbifera</i>	E1	1	+	+	3
<i>Euphorbia dulcis</i>	E1	+	+	+	3
<i>Orchis pallens</i>	E1	r	+	+	3
<i>Phyllitis scolopendrium</i>	E1	1	+	+	3
<i>Tilia cordata</i>	E3b	+	2	+	3
<i>Tilia cordata</i>	E2b	.	.	+	1 2
<i>Tilia cordata</i>	E2a	+	.	.	1
<i>Tilia cordata</i>	E1	.	+	.	1
<i>Pulmonaria officinalis</i>	E1	+	1	+	3
<i>Salvia glutinosa</i>	E1	+	+	1	3
<i>Symphytum tuberosum</i>	E1	+	+	+	3
<i>Dryopteris filix-mas</i>	E1	+	+	+	3
<i>Carpinus betulus</i>	E3b	.	3	4	2 2
<i>Carpinus betulus</i>	E3a	.	r	1	2

<i>Carpinus betulus</i>	E2a	+	.	.		1	
<i>Carpinus betulus</i>	E1	+	+	.		2	
<i>Galium laevigatum</i>	E1	+	+	.		2	
<i>Galium odoratum</i>	E1	+	1	.		2	
<i>Mercurialis perennis</i>	E1	1	.	+		2	
<i>Paris quadrifolia</i>	E1	+	.	+		2	
<i>Euphorbia amygdaloides</i>	E1	.	1	1		2	
<i>Brachypodium sylvaticum</i>	E1	.	+	+		2	
<i>Campanula trachelium</i>	E1	.	+	+		2	
<i>Mycelis muralis</i>	E1	.	+	+		2	
<i>Prunus avium</i>	E3b	.	r	+		2	2
<i>Prunus avium</i>	E3a	.	r	.		1	
<i>Viola reichenbachiana</i>	E1	.	+	+		2	
<i>Actaea spicata</i>	E1	+	.	.		1	
<i>Allium ursinum</i>	E1	1	.	.		1	
<i>Daphne mezereum</i>	E2a	+	.	.		1	
<i>Fagus sylvatica</i>	E3b	5	.	.		1	
<i>Fagus sylvatica</i>	E3a	1	.	.		1	
<i>Fagus sylvatica</i>	E2b	+	.	.		1	
<i>Fagus sylvatica</i>	E2a	1	.	.		1	
<i>Fagus sylvatica</i>	E1	1	.	.		1	
<i>Heracleum sphondylium</i>	E1	+	.	.		1	
<i>Lilium martagon</i>	E1	+	.	.		1	
<i>Milium effusum</i>	E1	+	.	.		1	
<i>Petasites albus</i>	E1	+	.	.		1	
<i>Polygonatum multiflorum</i>	E1	+	.	.		1	
<i>Ranunculus lanuginosus</i>	E1	+	.	.		1	
<i>Cardamine impatiens</i>	E1	.	+	.		1	
<i>Sanicula europaea</i>	E1	.	+	.		1	
<i>Sambucus nigra</i>	E2a	.	.	r		1	
<i>Melica nutans</i>	E1	.	.	+		1	
<i>Neottia nidus-avis</i>	E1	.	.	+		1	
Quercetalia pubescentis		.	.	.			
<i>Fraxinus ornus</i>	E3a	+	.	+		2	
<i>Ruscus aculeatus</i>	E1	r	.	2		2	
<i>Ostrya carpinifolia</i>	E3b	.	+	+		2	
<i>Tanacetum corymbosum</i>	E1	+	.	.		1	
<i>Tamus communis</i>	E1	.	+	.		1	
<i>Viola alba</i> s. lat.	E1	.	.	+		1	
<i>Asparagus tenuifolius</i>	E1	.	.	+		1	
Prunetalia spinosae		.	.	.			
<i>Euonymus europaea</i>	E1	.	+	+		2	
<i>Crataegus monogyna</i>	E2a	.	.	+		1	
<i>Crataegus monogyna</i>	E1	.	r	.		1	
<i>Viburnum opulus</i>	E1	r	.	.		1	

<i>Ligustrum vulgare</i>	E2a	.	.	+		1
Quercetalia roboris-petraeae		.	.	.		
<i>Hieracium racemosum</i>	E1	+	.	.		1
<i>Quercus robur</i>	E3b	+	.	.		1
<i>Festuca heterophylla</i>	E1	.	r	.		1
<i>Quercus petraea</i>	E3a	.	r	.		1
<i>Quercus petraea</i>	E1	.	r	.		1
Quercio-Fagetea		.	.	.		
<i>Vinca minor</i>	E1	1	3	3		3
<i>Hedera helix</i>	E3a	1	1	1		3
<i>Hedera helix</i>	E2a	.	.	+		1
<i>Hedera helix</i>	E1	1	+	+		3
<i>Carex digitata</i>	E1	+	+	1		3
<i>Listera ovata</i>	E1	+	+	+		3
<i>Acer campestre</i>	E3b	.	+	+	2	2
<i>Acer campestre</i>	E3a	.	+	+	2	
<i>Acer campestre</i>	E2b	+	+	.		2
<i>Acer campestre</i>	E1	.	+	+		2
<i>Rosa arvensis</i>	E2a	r	.	+		2
<i>Hepatica nobilis</i>	E1	+	.	+		2
<i>Moehringia trinervia</i>	E1	.	+	+		2
<i>Glechoma hederacea</i>	E1	.	+	+		2
<i>Anemone nemorosa</i>	E1	+	.	.		1
<i>Lonicera xylosteum</i>	E1	+	.	.		1
<i>Aegopodium podagraria</i>	E1	.	1	.		1
<i>Clematis vitalba</i>	E3a	.	+	.		1
<i>Clematis vitalba</i>	E2a	.	.	+		1
<i>Clematis vitalba</i>	E1	.	+	.		1
<i>Corylus avellana</i>	E2b	.	+	.		1
<i>Corylus avellana</i>	E1	.	.	+		1
<i>Cruciata glabra</i>	E1	.	+	.		1
<i>Stellaria holostea</i>	E1	.	+	.		1
<i>Lathraea squamaria</i>	E1	.	+	.		1
<i>Geum urbanum</i>	E1	.	.	+		1
<i>Veratrum nigrum</i>	E1	.	.	r		1
Vaccinio-Piceetea		.	.	.		
<i>Oxalis acetosella</i>	E1	+	.	1		2
<i>Aposeris foetida</i>	E1	+	.	.		1
<i>Hieracium murorum</i>	E1	+	.	.		1
<i>Luzula luzuloides</i>	E1	+	.	.		1
<i>Luzula pilosa</i>	E1	+	.	.		1
<i>Maianthemum bifolium</i>	E1	+	.	.		1
<i>Solidago virgaurea</i>	E1	+	.	.		1
<i>Veronica urticifolia</i>	E1	1	.	.		1
<i>Picea abies</i>	E3b	.	.	+		1

<i>Larix decidua</i>	E3b	.	.	r	1
Trifolio-Geranietea		.	.	.	
<i>Campanula rapunculoides</i>	E1	+	1	1	3
<i>Dianthus barbatus</i>	E1	.	+	.	1
<i>Allium carinatum</i>	E1	.	+	.	1
<i>Vicia sylvatica</i>	E1	.	+	.	1
Adenostyletalia		.	.	.	
<i>Angelica sylvestris</i>	E1	+	.	.	1
<i>Athyrium filix-femina</i>	E1	+	.	.	1
<i>Senecio fuchsii</i>	E1	.	.	+	1
Asplenetea trichomanis		.	.	.	
<i>Asplenium trichomanes</i>	E1	+	+	+	3
<i>Polypodium vulgare</i>	E1	+	.	.	1
Druge vrste (Other species)		.	.	.	
<i>Veronica chamaedrys</i>	E1	.	+	+	2
<i>Galeopsis pubescens</i>	E1	.	.	+	1
<i>Juglans regia</i>	E2a	.	.	+	1
<i>Alliaria petiolata</i>	E1	.	.	+	1
Mahovi in lišaji (Mosses and lichens)		.	.	.	
<i>Anomodon attenuatus</i>	E0	+	1	+	3
<i>Isothecium alopecuroides</i>	E0	1	1	2	3
<i>Brachythecium rutabulum</i>	E0	1	.	+	2
<i>Mnium</i> sp.	E0	+	.	+	2
<i>Anomodon viticulosus</i>	E0	.	1	+	2
<i>Porella platyphylla</i>	E0	.	+	+	2
<i>Homalothecium lutescens</i>	E0	.	+	+	2
<i>Polytrichum formosum</i>	E0	1	.	.	1
<i>Thamnobryum alopecurum</i>	E0	1	.	.	1
<i>Atrichum undulatum</i>	E0	+	.	.	1
<i>Ctenidium molluscum</i>	E0	+	.	.	1
<i>Eurhynchium striatum</i>	E0	+	.	.	1
<i>Homalothecium sericeum</i>	E0	+	.	.	1
<i>Metzgeria</i> sp.	E0	+	.	.	1
<i>Neckera crispa</i>	E0	+	.	.	1
<i>Plagiochila porelloides</i>	E0	+	.	.	1
<i>Plagiothecium denticulatum</i>	E0	+	.	.	1
<i>Thuidium tamariscinum</i>	E0	+	.	.	1
<i>Grimmia pulvinata</i>	E0	.	+	.	1
<i>Schistidium apocarpum</i>	E0	.	.	1	1